

Усатенко М.В., аспірант 1 р.н.,
Науковий керівник: д.е.н., проф. Пашкевич М.С.
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Ризики впровадження систем штучного інтелекту на підприємствах

Стрімкий розвиток цифрових технологій, а також систем штучного інтелекту, відкриває перед підприємствами нові можливості для підвищення ефективності управління, зниження витрат та оптимізації бізнес-процесів. Водночас впровадження штучного інтелекту (ШІ) супроводжується виникненням нових ризиків, які мають як технічну, так і економічну природу. Їх ідентифікація та оцінювання є необхідною передумовою забезпечення економічної доцільності цифрової трансформації підприємства.

Проблематика впровадження систем штучного інтелекту та пов'язаних із цим ризиків перебуває у полі зору багатьох учених. Зокрема, у працях Дегтярьової О.О. проведено систематизацію та класифікацію різновидів штучного інтелекту, проведено класифікацію ризиків, які виникають при комплексній інтеграції штучного інтелекту в виробничо-управлінські процеси, а також проаналізовано причини та наслідки їхнього виникнення [1]. Кашпуренко Т.О., Кривда О.В. проводили дослідження негативного впливу від потенційних ризиків, що виникають внаслідок поширення використання штучного інтелекту [2]. Дриньов Д. М. описував, що ШІ автоматизує процеси, підвищує ефективність, знижує витрати та покращує якість прийняття рішень, однак важливо враховувати недоліки та обмеження, пов'язані з доступністю якісних даних та інтеграцією систем [3]. Шишкова Н.Л. та Усатенко О.В. досліджували трансформацію облікових і аудиторських процесів під впливом цифровізації та використання технологій штучного інтелекту [4]. Автори доводять, що поєднання аутсорсингу з інтелектуальними технологіями створює нову модель управління, засновану на оптимізації ресурсів, підвищенні аналітичних можливостей і зменшенні людського фактору в прийнятті управлінських рішень. Попри значну увагу науковців до проблем впровадження штучного інтелекту, низка аспектів залишається недостатньо дослідженою.

До основних груп ризиків впровадження систем штучного інтелекту належать технологічні, фінансові, організаційні, соціальні та правові ризики. Технологічні ризики пов'язані з недосконалістю програмних алгоритмів, помилками у навчанні моделей, обмеженою якістю даних, на основі яких здійснюється прийняття рішень. Такі ризики можуть призвести до збоїв у виробничих процесах, неточних прогнозів або хибних управлінських рішень. Фінансові ризики проявляються у значних початкових інвестиціях, високій вартості ліцензійного програмного забезпечення, витратах на модернізацію інфраструктури та навчання персоналу. У випадку невдалого впровадження ці витрати можуть не окупитися, що знижує загальну економічну стійкість підприємства. Організаційні ризики виникають унаслідок неготовності персоналу до змін, опору інноваціям, недостатнього рівня цифрових компетентностей, а також слабкої інтеграції нових систем у наявну структуру управління. Впровадження ШІ змінює розподіл ролей, функцій і відповідальності між працівниками, а це потребує перегляду організаційних процесів і системи мотивації. Соціальні ризики охоплюють імовірність скорочення робочих місць унаслідок автоматизації, посилення стресу та невизначеності серед працівників, а також етичні проблеми використання алгоритмів, які замінюють людські рішення. Для їх мінімізації важливо формувати нові підходи до управління персоналом, орієнтовані на розвиток цифрової грамотності, перекваліфікацію кадрів і підтримку інноваційної культури. Правові ризики пов'язані з недосконалістю нормативно-правової бази щодо використання ШІ, зокрема питань захисту персональних даних, інтелектуальної власності та відповідальності за рішення, прийняті автоматизованими системами. Особливу увагу слід приділити ризикам кібербезпеки, які є комплексними і впливають на всі етапи життєвого циклу системи ШІ.

Ризики впровадження систем штучного інтелекту на підприємствах мають багатовимірний характер і потребують комплексного управління, це означає, що ефективна система управління ризиками ШІ повинна включати етапи ідентифікації, кількісної та якісної оцінки, планування заходів з мінімізації, а також постійного моніторингу результатів. У сучасних умовах саме здатність підприємства збалансувати потенційні вигоди від використання ШІ з можливими ризиками визначає рівень його конкурентоспроможності та інноваційної зрілості.

Список використаних джерел

1. Дегтярьова О.О. Соціально-економічні аспекти застосування штучного інтелекту в бізнес-середовищі: переваги та ризики. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2023, 1-2: 84-85.
2. Кашпуренко Т.О., Кривда О.В. Ризики впровадження штучного інтелекту на підприємствах. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*, 2023, 126-126.
3. Дриньов Д. М. Мистецтво застосування штучного інтелекту в системі управління підприємством / Д. М. Дриньов, В. В. Загородніх, О. М. Зінченко // *Економічний простір*. – 2023. – № 188. – С. 79-82
4. Шишкова Н.Л., Усатенко О.В. Аутсорсинг обліку і аудиту: сучасні виклики та технології штучного інтелекту для ефективного управління підприємством. [Електронний ресурс]. Наукові вісті Давіського університету. 2024. №26. Режим доступу до журналу: <http://nvdu.snu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/2024-26-18.pdf>.